

Memo

datum
16 november 2022

voor
Gea Hofstede

Afdeling/cluster
Beleid

behandeld door
Tanja Mosselman en Nadine
Peekstok

ons kenmerk

bijlage(n)
0

Onderwerp
Stand van zaken minima- en financiële hulpverlening

Aanleiding

De gemeenteraad heeft in februari 2021 een nieuw beleidskader minima- en schuldhulpverlening vastgesteld. Met vaststelling van het beleidskader is toegezegd iedere twee jaar een stand van zaken te delen. De Rhedense gemeenteraad heeft, gezien de huidige situatie, het thema vervroegd op de agenda. Er staat een bijeenkomst gepland op 22 november. Tijdens deze bijeenkomst zal kort worden ingegaan op de stand van zaken. Daarbij wordt gekeken naar eventuele effecten van corona of de huidige inflatie die al zichtbaar zijn. We delen deze informatie alvast met u. Tijdens de avond zullen de cijfers nog kort worden toegelicht en kunnen vragen worden gesteld.

Stand van zaken minimabeleid

Doelgroep

Tabel 1 geeft het aantal huishoudens, volwassen inwoners en kinderen weer op resp. 120% en 150% van de bijstandsnorm. De tabel laat ook zien welk % dit betreft t.o.v. het totaal aantal inwoners danwel kinderen. Deze cijfers zijn gebaseerd op onderzoek van bureau KWIZ uit 2022. De 120% is het meest relevant omdat een groot deel van de Rhedense minimaregelingen zich richten op de doelgroep tot dit inkomenspercentage. De 150% is relevant omdat kinderen uit huishoudens met dit inkomenspercentage nog in aanmerking komen voor de Gelrepas.

	120%	150%
aantal huishoudens	2500	3800
aantal volwassenen	3500	5320
aantal kinderen	1325	1750
% volwassenen op totaal volwassen inwoners	9,7%	14,7%
% kinderen op totaal aantal kinderen	17,8%	23,5%

Tabel 1 aantallen en % inwoners laag inkomen, geen vermogen (bron: KWIZ minimascan maart '22)

*Aantallen op 150% cumulatief t.o.v. 120%. Dus: inkomensgroep tussen 120%-150% betreft 1300 huishoudens.

Tabel 2 laat de samenstelling van huishoudens op zowel 120% als 150% zien. Duidelijk te zien is dat de grootste groep gevormd wordt door eenpersoonshuishoudens. Gevolgd door de groep huishoudens met kinderen.

huishoudtypen	120%	150%
alleenstaand zonder kinderen	54%	58%
eenouder gezin	13%	11%
meerdere personen met kinderen	14%	12%

meerdere personen zonder kinderen	19%	19%
-----------------------------------	-----	-----

Tabel 2 samenstelling huishoudens (bron: KWIZ minimascan, maart '22)

Tabel 3 tot slot laat zien uit wat de bronnen van het lage inkomen van deze huishoudens zijn. Een derde van deze huishoudens verkrijgt dat inkomen uit een uitkering, iets minder dan een derde verkrijgt dit inkomen uit pensioen. Inkomen uit werk of onderneming ('werkende armen') vormt slechts een klein deel.

inkomensbron	120%	150%
Participatiewet	35%	23%
AOW/pensioen	30%	40%
WW	6%	6%
arbeidsongeschikten	10%	9%
arbeid en/of onderneming	19%	22%

Tabel 3 bronnen van inkomen (bron: KWIZ minimascan, maart '22)

Tot aan de corona periode is een daling te zien van het aantal inwoners met een inkomen tot 120% van de bijstandsnorm. Dit geldt ook voor het aantal inwoners op 150%.

Landelijk onderzoek ¹ laat zien dat het aantal huishoudens onder de lage-inkomensgrens (is ongeveer de bijstandsnorm) stabiel blijft in 2021 en 2022. En dat het aantal personen onder de lage-inkomensgrens is afgenomen in 2021 en stabiel blijft voor 2022. We gaan ervanuit dat deze trend ook doorvertaald kan worden naar onze gemeente, en ook van toepassing is op de huishoudens en inwoners met een inkomen tot 120% van de bijstandsnorm.

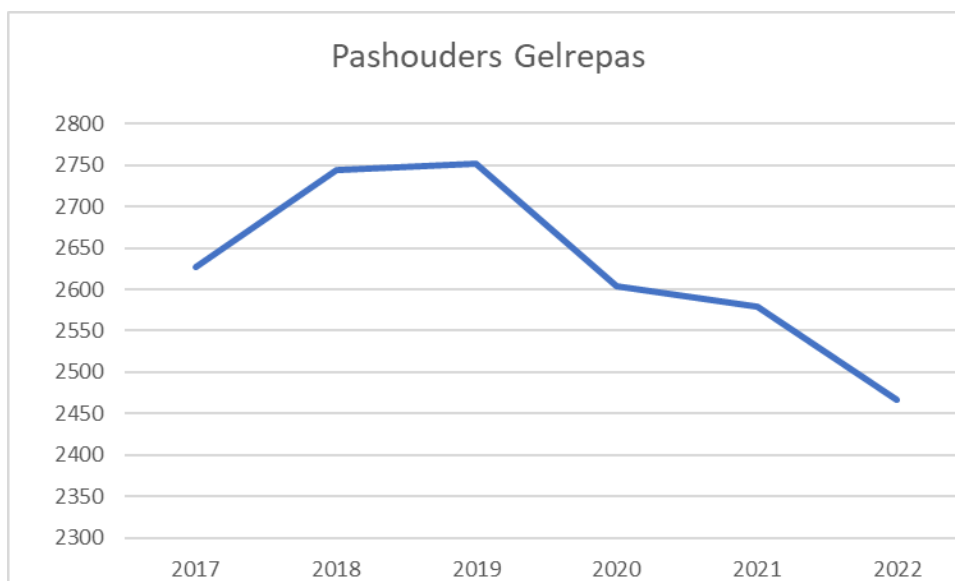
De coronacrisis en de energiecrisis kunnen een stijging van de doelgroep op dit inkomensniveau tot gevolg hebben. We hebben op dit moment geen lokale data in om deze trend te duiden en aan te geven wanneer we deze in de cijfers terug zullen zien. Ook landelijk zijn er tot dusver geen (trend)analyses beschikbaar die hier een duidelijk beeld van schetsen.

Gebruik Gelrepas, gemeentepolis en Kindpakket

We gaan hieronder in op het gebruik van een drietal regelingen: de Gelrepas, de gemeentepolis en het Kindpakket. Dit zijn qua gebruiksaantallen de grootste miniregelingen binnen de gemeente. Deze regelingen vormen een goede indicatie waar het gaat om trends en ontwikkelingen in gebruik en behoefte door de doelgroep.

Gelrepas

De Gelrepas is een pas voor sportieve, culturele en recreatieve participatie. Het is een gezamenlijk initiatief van de gemeenten Arnhem, Duiven, Westervoort, Zevenaar, Renkum, Rozendaal en Rheden. Volwassenen hebben recht op de pas tot een inkomen van 120% van de bijstandsnorm. Voor kinderen is dat 150%. Pashouders hebben sinds de vernieuwing van de Gelrepas in 2021 een persoonlijk tegoed dat aan bovengenoemde activiteiten besteed kan worden.

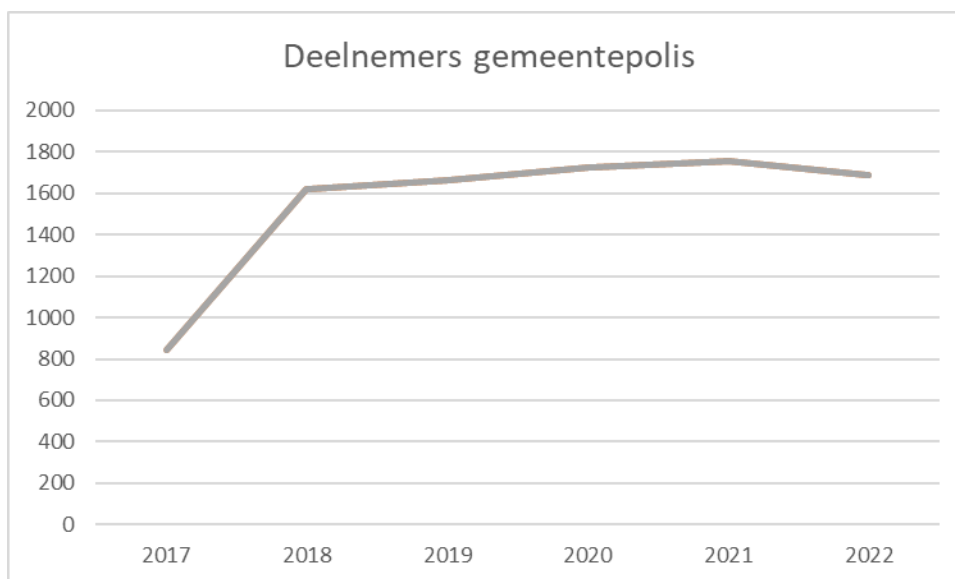

Grafiek 2 aantal pashouders Gelrepas

Grafiek 2 geeft het aantal pashouders weer. We zien sinds 2019 een dalende trend. Reden hiervoor zit hem in de dalende trend ten aanzien van de omvang van de doelgroep. Daarnaast zijn ook hier de gevolgen van corona zichtbaar. Sinds 2021 is de benutting van de pas fors gestegen, van 33% in 2019 naar 66% in 2021. Deze stijging zet naar verwachting door in 2022.

Gemeentepolis

De gemeentepolis is een collectieve aanvullende verzekering (via Menzis) voor mensen met een inkomen tot 120% van de bijstandsnorm. De polis kent extra vergoedingen (t.o.v. reguliere verzekeringen), en een beperkte eigen bijdrage. Qua bereik sluit Rheden voor deze regeling aan bij het landelijke gemiddelde (ruim een derde van de doelgroep maakt hier gebruik van).

Grafiek 3 Deelnemers gemeentepolis

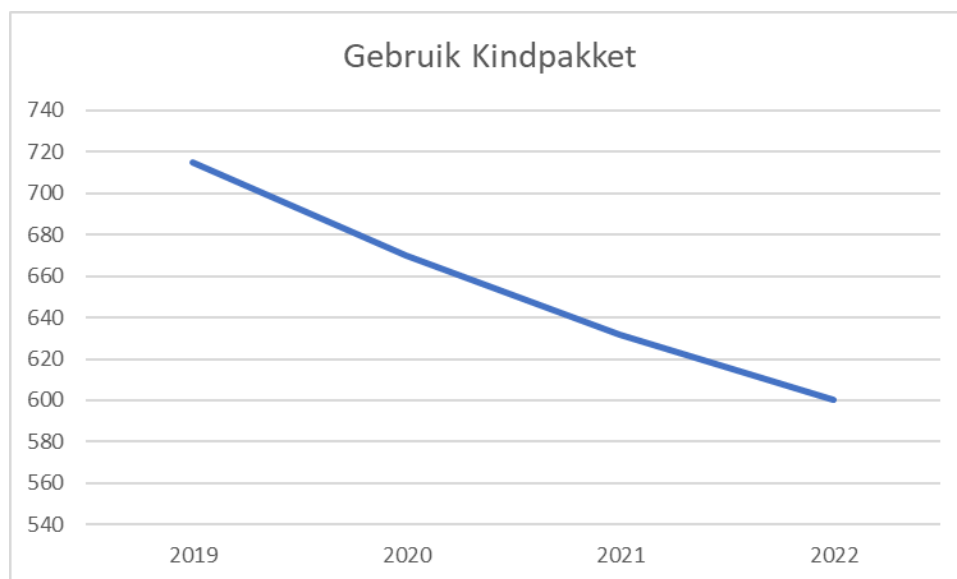
We bieden deze regeling aan sinds 2017. Grafiek 3 laat vanaf dit jaar een lichte daling zien in het aantal deelnemers. Menzis geeft aan dat dit ook in andere gemeenten zichtbaar is. Hiervoor zijn meerdere oorzaken aan te wijzen: door corona was er minder persoonlijk contact met de

doelgroep (minder inlooppreekuren). Daarnaast ging de collectiviteitskorting terug van 9% naar 5% en steeg de zorgtoeslag in niet.

Kindpakket

Het Kindpakket -uitgevoerd door Stichting Leergeld en de gemeente- bestaat uit een aantal regelingen en voorzieningen dat kinderen in staat stelt 'mee te doen', zowel op/om school als in vrije tijd.

Grafiek 4: gebruik Kindpakket

Het aantal kinderen dat door Stichting Leergeld bereikt werd liep terug in de coronajaren 2020 en 2021, ten opzichte van 2019. Dit is te wijten aan het feit dat er vanwege corona minder contact met de doelgroep was.

Stand van zaken financiële hulpverlening

Signalen partners

Binnen Rheden zijn er een aantal partners specifiek actief bij het helpen van inwoners met geldzorgen Humanitas Thuisadministratie, Schuldhulpmaatje en Humanitas Formulierenhulp.

Humanitas Thuisadministratie helpt inwoners met het op orde krijgen en houden van de begroting. Het gebruik van de Thuisadministratie steeg tot aan 2020. In 2020 is een daling te zien, naar verwachting door de Corona maatregelen en beperktere huisbezoeken door doorverwijzers. In 2021 neemt het aantal gebruikers bij de Thuisadministratie weer toe.

Schuldhulpmaatje helpt inwoners weer grip te krijgen op dit knip. Ook zij zien ook een dalende lijn in het aantal meldingen van inwoners. Deze daling zet tot op heden door. De maatjes van Schuldhulpmaatje ondersteunen ook bij andere projecten. Bij de aanvragen energietoeslag wordt bijvoorbeeld samengewerkt met Humanitas Formulierenhulp. Deze hulp wordt niet meegeteld als melding zoals hierboven omschreven.

Bij Humanitas Formulierenhulp kunnen inwoners terecht met een kortere hulpvraag, bijvoorbeeld het lezen van een brief of het invullen van een formulier. Het gebruik van de Formulierenhulp is in 2020 tijdelijk terug gelopen. De Formulierenhulp werkt met een spreekuur, deze konden niet in

dezelfde vorm plaats vinden tijdens Corona. Het aantal bezoekers is in 2021 weer gestegen. Deze stijging zet (mede door de ondersteuning bij aanvragen energietoeslag) door in 2022.

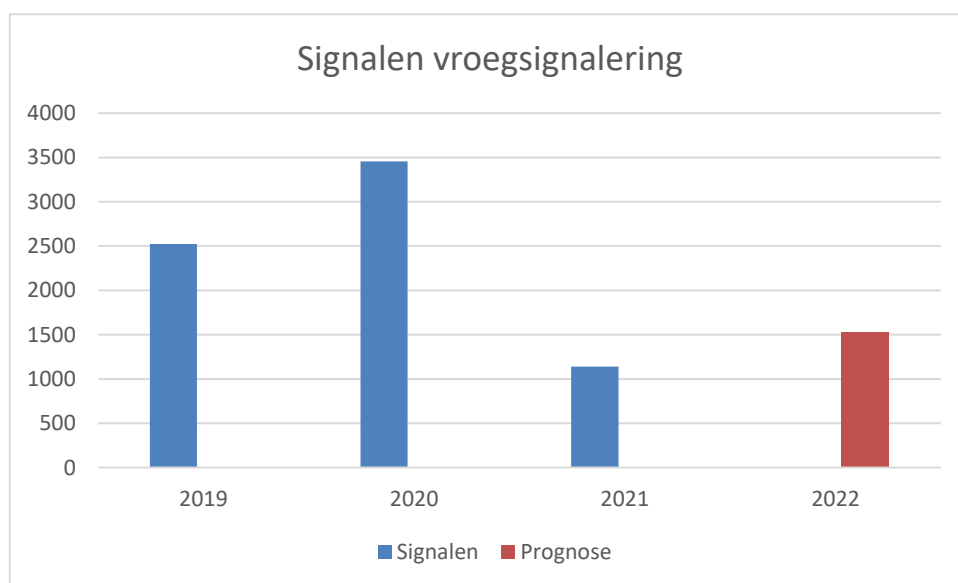
Signalen betalingsachterstanden vaste lasten

Ontwikkelingen vroegsignalering

De gemeente Rheden is in april 2019 gestart met vroegsignalering. Hiervoor is een lokaal convenant afgesloten met 10 partners, waaronder Vivare, Vitens en Menzis. Door aanpassingen in de Wet Gemeentelijke Schuldhulpverlening (Wgs) is vroegsignalering vanaf 2021 een wettelijke taak geworden. Daartoe is een landelijk convenant vroegsignalering opgesteld, waarop de gemeente Rheden begin 2021 is overgestapt. Door wijzigingen in het soort en het aantal convenantpartners, zijn de cijfers vroegsignalering niet doorlopend met elkaar te vergelijken.

Sinds de overstap naar het landelijke convenant is het aantal signaalpartners toegenomen. We zien dat een groot deel van de signalen nog altijd komt van de partners die al actief waren in vroegsignalering binnen Rheden. Sinds de start van het landelijke convenant zien we ook dat niet alle partijen goed en consequent aanleveren. Het gaat dan voornamelijk om de grote landelijke (energie) partijen.

De wetswijziging heeft er ook voor gezorgd dat de gemeentelijke belastingen niet meer gebruikt mogen worden als vroegsignalerings-sigitaal. Een deel van de daling sinds 2021 is dan ook te verklaren door het ontbreken van de Connectie met jaarlijks zo'n 600 meldingen.

Effecten corona en huidige inflatie

Met de komst van corona waren de zorgen groot. Er werd een tsunami aan hulpvragen verwacht, doordat diverse sectoren hard werd geraakt door de maatregelen en lockdowns. De tsunami bleef echter uit. Ondanks dat de cijfers binnen de gemeente Rheden door alle ontwikkelingen niet één op één te vergelijken zijn, zien we vanaf de komst van Corona een daling van het aantal signalen. Dit beeld wordt landelijk bevestigd. Diverse gesprekken met signaalpartners onderschreven dit beeld. Inwoners betaalden de vaste lasten beter tijdens Corona. Landelijk is sinds 2018 een daling te zien van het aantal inwoners met (geregistreerde) problematische schulden.

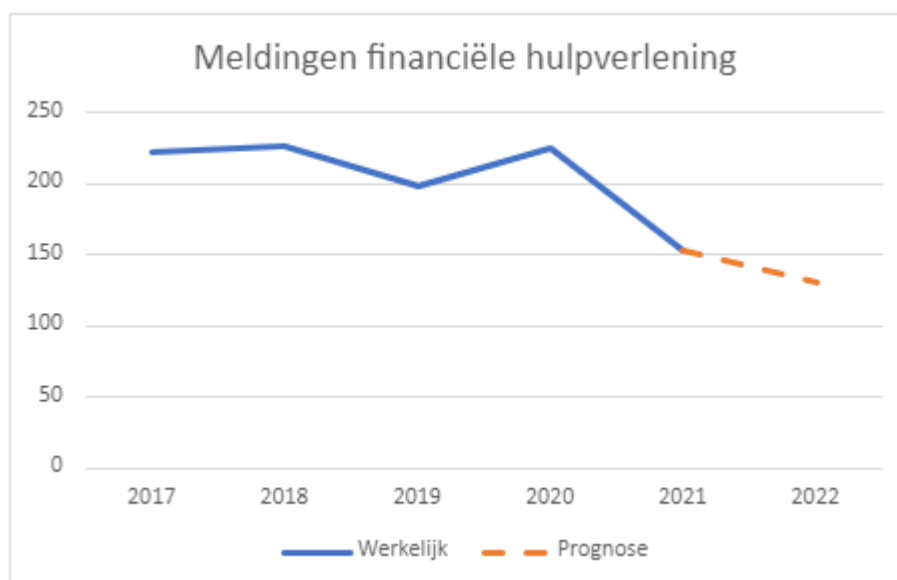
Sinds begin 2022 zijn de coronamaatregelen versoepeld. Tegelijkertijd is de inflatie op gang gekomen. Het aantal signalen stijgt de laatste maanden, maar komt nog niet in de buurt van eerdere jaren.

Aanmeldingen Financiële hulpverlening gemeente Rheden

De gemeente Rheden biedt inwoners ondersteuning door middel van schuldhulpverlening en budgetbeheer. Vanuit landelijke onderzoeken is bekend dat het gemiddeld zo'n vijf jaar duurt voordat iemand hulp zoekt bij problematische schulden. Schulden kunnen ontstaan door een verscheidenheid aan oorzaken. Een deel van de oorzaken hangen ook samen met de economische ontwikkeling, zoals nu ook het geval is. Doordat het lang duurt voordat mensen zich melden bij de hulpverlening, zijn economische effecten pas met een vertraging terug te zien in de cijfers.

We zien dat het aantal inwoners dat zich bij de gemeente Rheden meldt met een hulpvraag afgelopen jaren is afgenomen. Het aantal mensen met problematische schulden in Nederland is ook afgenomen, echter is de daling van het aantal meldingen in Rheden groter. We verwachten dat dit grotendeels komt doordat afgelopen jaren weinig hulpverleners achter de voordeur zijn gekomen. Terwijl dat juist zo belangrijk is voor het signaleren en bespreekbaar maken van schulden.

Huidig aanbod minima en financiële hulpverlening

Er is een uitgebreid netwerk aan vormen van hulp en ondersteuning voor minima en mensen met financiële zorgen of schulden. Dat netwerk begint al direct om de inwoner heen – denk aan ouders die een boodschapje doen voor een kind of aan een kind dat de financiën van een ouder overneemt.

Daarnaast zijn er structuren die zichtbaar zijn buiten de directe kring van de inwoner zelf. Het kan daarbij gaan om vrijwilligersorganisaties, stichtingen met zowel vrijwilligers als professionele krachten en formele hulpverlenende organisaties.

De gemeente Rheden kent een uitgebreid aanbod aan vrijwillige partijen (eventueel ondersteund door een professional) die zich richten op het ondersteunen van minima of op het ondersteunen van mensen met een financiële hulpvraag. Dit loopt uiteen van het bieden van noodhulp of beantwoorden van een incidentele vraag tot structurele vormen van ondersteuning. Op het gebied van minimavoorzieningen kan hierbij gedacht worden aan bijvoorbeeld het Diaconaal Netwerk Armoedebestrijding (DIANA) of Stichting Urgente Noden (SUN). Op het gebied van financiële hulpverlening kan gedacht worden aan bijvoorbeeld Schuldhulpmaatje of Humanitas Formulierenhulp en Thuisadministratie.

Op lokaal niveau zijn er daarnaast diverse professionele partijen die ondersteuning bieden aan minima of aan mensen met financiële zorgen. Denk hierbij aan Incluzio en de gemeente zelf. De gemeente kent een breed scala aan minimavoorzieningen, waaronder de GelrePas, de collectieve zorgverzekering en de schoolkostenregeling. Op het gebied van financiële zorgen biedt Incluzio een vorm van langdurige administratieve ondersteuning. De gemeente Rheden zelf biedt (tijdelijk) budgetbeheer en helpt inwoners met problematische schulden.

Tussen al deze partijen met het ondersteunen van minima of mensen het geldzorgen als kerntaak is op verschillende manieren contact. Een deel van deze partijen komen samen in de Werkgroep Armoede en/of het Financiële Ketenoverleg. Niet alle partijen zitten hier structureel aan tafel. Daarnaast zijn er onderling veel contacten op casusniveau.

Naast de partijen die het ondersteunen van minima of inwoners met geldzorgen als hoofdtaak hebben, zijn er nog veel partijen die het thema raken ook al is dit niet hun kern. Het kan dan bijvoorbeeld gaan om een dorps huis met een weggeefhoek of een sportvereniging die leden met een laag inkomen ondersteunt. Daarnaast zijn er veel signalerende partijen zoals huisartsen of scholen die belangrijk zijn bij het leiden naar de juiste ondersteuning. Binnen de structurele overleggen met deze partijen worden thema's als armoede en geldzorgen meegenomen.

Buiten alle lokale voorzieningen zijn er ook landelijk veel mogelijkheden rondom minima of geldzorgen. Hierbij gaat het om landelijke regelingen zoals toeslagen voor mensen met een laag inkomen of banken die aan klanten vormen van budgetcoaching aanbieden via een app. Er zijn landelijk ook veel stichtingen actief gericht op inwoners met een laag inkomen. Het gebruik van deze stichtingen loopt via onze lokale partners. Wanneer er bijvoorbeeld een aanvraag wordt gedaan bij Stichting Leergeld, wordt ook direct gekeken of gebruik kan worden gemaakt van landelijke regelingen zoals Stichting Jarige Job.

Een (niet-limitatief) overzicht van voorzieningen op het gebied van minima of geldzorgen is te vinden in bijlage 1.

Bijlage 1 – overzicht lokale partijen

Voorzieningen	Geldzorgen of minima	Lokaal of landelijk	Korte omschrijving
Schuldhulpmaatje	Geldzorgen	Lokale afdeling	Tijdelijke ondersteuning bij het krijgen van grip op de knip
4Noppes	Minima	Lokaal	Weggeefwinkel
Diaconaal Netwerk Armoedebestrijding (Diana)	Minima	Lokaal	Kersttassen, vakantietassen
Stichting Strak	Minima	Lokaal	Praktische ondersteuning en (nood)hulp. Kledingbank, kersttassen, boodschappentas
Stichting Dierenvoedselbank Brummen e.o.	Minima	Lokaal	Ondersteunend dierenvoedselpakket
Speel-o-theek	Minima	Lokaal	Uitleen speelgoed met abonnement tussen de 15-25 euro per jaar
Speel Stoet	Minima	Lokaal	3x per jaar gratis speelgoed uitzoeken
Gekke bende van ellende	Minima	Lokaal	Ondersteuning gericht op omgeving kern Dieren waarbij ondersteuning wordt geboden voor levensonderhoud (pakketten) of bijvoorbeeld sinterklaascadeaus
De Magneet	Minima	Lokaal	Hand- en spandiensten voor mensen die geen klusbedrijf kunnen betalen. Geen arbeidskosten, wel kosten voor eventueel materiaal
Formulierenhulp (humanitas)	Geldzorgen	Lokale afdeling	Hulp bij het lezen van brieven of het invullen van formulieren
Thuisadministratie (humanitas)	Geldzorgen	Lokale afdeling	Tijdelijke ondersteuning bij het op orde krijgen en houden van de administratie
Stichting Urgente Noden (SUN)	Minima	Lokale afdeling	Mensen die tussen wal en schip dreigen te vallen worden geholpen bij acute financiële nood
Incluzio + sociaal raadsliedenwerk	Geldzorgen	Lokale afdeling	Breed inloopsprekwerk voor alle vragen. Sociaal Raadsliedenwerk voor vragen rondom bijvoorbeeld toeslagen en inkomen. Postmeesteres voor langdurige administratieve ondersteuning
Voedselbank	Minima	Lokale afdeling	Extra steun in de rug door middel van boodschappenpakketten voor inwoners die rond moeten komen van het minimum
Stichting Leergeld	Minima	Lokale afdeling	Spullen en activiteiten voor school, zie Kindpakket
Jeugdfonds Sport en Cultuur	Minima	Lokale afdeling	Bijdrage contributie of lesgeld sport- en cultuuractiviteiten
Dullertstichting	Minima	Lokaal	Hulp om mee te blijven doen in de samenleving.
Van Gelderstichting	Minima	Lokaal	Hulp om mee te blijven doen in de samenleving
Van Middelhofenfonds	Minima	Lokaal	Ondersteuning bij kostbare behandelingen en ondersteunende middelen op het advies van medisch specialist

Ridderlijke Duitsche Orde	Minima	Lokaal	Langdurig zieke of gehandicapte personen die in een financiële noodsituatie verkeren
Sint Nicolai Broederschap	Minima	Lokaal	Hulp om mee te blijven doen in de samenleving
PapeFonds	Minima	Landelijk	éénmalige financiële ondersteuning voor algemene dagelijkse levensbehoeften of schulden voor personen in kwetsbare omstandigheden
Leger des Heils	Minima en geldzorgen	Lokale afdeling	Maaltijd, Kleding, Bezoeken en activiteiten (eenzaamheid), Schuldpreventie/sociaal spreekuur
Sam&	Minima	Landelijk	Voorzieningen op het gebied van school, sport, cultuur, verjaardag en vrije tijd 0-21
Stichting Jarige Job	Minima	Landelijk	Verjaardagsbox voor kinderen tussen 4-12 jaar
Fonds Kinderhulp	Minima	Landelijk	Brede hulp voor kinderen tussen 0-21 jaar op het gebied van dagje uit, fiets, opleiding, kleding of cadeautje van de sint
Kindpakket	Minima	Lokaal	Meedoen op en buiten school, 4 t/m 17 jaar. O.a. fiets, laptop, smartphone, kledingtegoed, schoolkosten, deelname aan buitenschoolse activiteiten. Zie Leergeld
Individuele inkomenstoelage	Minima	Lokaal	Een belastingvrij (jaarlijks) netto geldbedrag voor mensen die minimaal 3 aaneengesloten jaren leven van een laag inkomen
Gemeentepolis	Minima	Lokaal	Collectieve aanvullende verzekering met uitgebreide dekking en weinig/geen eigen bijdrage. De gemeenten draagt bij aan de premie
Gelrepas	Minima	Lokaal	Participeren op sportief, cultureel en recreatief gebied
Bijzondere Bijstand	Minima	Lokaal	Hulp bij onverwachte en noodzakelijke kosten, die niet binnen het budget passen
Sociale Kredietverlening	Minima	Lokaal	Geld lenen tegen een lage rent, gemeente staat borg voor de lening
Energiecoaching	Minima	Lokaal	Persoonlijk advies over energiebesparing, gratis energiebesparende producten
(Financieel) Jongerencoaches	Geldzorgen	Lokaal	Hulp voor jongeren tussen de 18 en de 27 bij vragen rondom geldzorgen (werk, dagbesteding, scholing)
Budgetbeheer	Geldzorgen	Lokaal	Tijdelijke ondersteuning bij het beheren van het budget. Mogelijkheid doorbetaling vaste lasten
Schuldhulpverlening	Geldzorgen	Lokaal	Hulp bij problematische schulden, starten schuldregeling

De tabel is nooit volledig en blijft continu in beweging.

Daarnaast spelen in het veld van minima en schuldhulp nog meer partijen een rol. Niet al deze partijen zijn benoemd. Denk hierbij aan dorps- en inloophuizen, sportverenigingen, vluchtelingenwerk en onafhankelijk cliëntondersteuners die inwoners op verschillende manieren ondersteunen om mee te blijven doen.